

Utasítás a középiskolai szakfelügyelők részére. Kiadta a m. kir. válás- és közoktatásügyi miniszter 1928. évi január hó 8-án kelt 95.407. sz. rendeletével. Budapest, 1929. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. (4-r., 16 l.)

VEGYES.

Egy régi német-francia nyelvtan. A lomtárból egy dohos, potrohos kötet, tankönyv került elő, amely érdekesen szemlélteti azt az avult módszert, amellyel a múlt század közepén az idegen élő nyelveket tanították és felette tanulságos visszapillantást enged arra a hosszú útra, amelyen a nyelvtanítási módszerek időközben végighaladtak. A könyv szövege mindvégig kéthasábonsan francia és német (ez egyik s talán egyetlen előnye, amely akkoriban újításszámba ment); címe: *Neues gründliches Elementarbuch zur Erlernung der französischen Sprache* (Wien, L. W. Seidel kiadása, 1851). Szerzője *Etienne Claudius*, a bécsi cs. kir. műszaki akadémia (*k. k. Genie-Akademie*) tanára, aki még 1844-ben megbízást kapott művének megírására, amelyet az intézet parancsnokának, gr. Caboga Bernát tábornoknak ajánlott. Terjedelme XXIV + 692 sűrűnyomású nagy nyolcadrét lap, ami a tankönyvek mai nyomdai kiállítása mellett annak kétszeresét eredményezné. Bár különösen hangzik, már eleve ki kell jelenteni, hogy a könyvnek értékesebb része a terjedelmes bevezetés, amelyben a szerző nem egy, ma is érvényes irányelvet hangoztat, ezekkel azonban könyvének törzse, maga a nyelvtan, módszer és tartalom dolgában szeges ellentétet mutat. Ilyen helyes elvek a következők: az idegen nyelv tanulását előzze meg az anyanyelv grammatikájának ismerete; az anyanyelv elsajátításánál a természetes, az idegen nyelvénél a mesterséges módszer érvényesül; kezdettől fogva az idegen nyelvet használjuk; a szerző megkülönböztet belső vagy gondolati és külső vagy tagolt nyelvet: ez utóbbinak elsajátítására csak a társalgás alkalmas, nem pedig az olvasás, melynek szerepe passzív, míg amazé aktív; valamely élő nyelv megtanulásának célja a beszéd (*das Sprechen* XVII. l.); más a gépies (automatikus) és más az észszerű (racionális) emlékezet: amaz pusztán különálló szavakra irányul, az utóbbi a szavaknak a szöveggel kapcsolatos értelmére; Claudius végül azon aggódik, hogy újításai (*die Neuheit mancher Ideen*) visszatetszést fognak kelteni azokban, akik a régi szokásokhoz ragaszkodnak.

A nyelvtan tárgyalását a hangtannal, illetőleg a kiejtéssel kezdi, amivel több mint száz lapon keresztül (5—105. l.) hihetetlen részletességgel és alaposítással, aktív és passzív értelemben kimerítő hosszadalmassággal foglalkozik. Ugyanezt kell megállapítanunk az alaktanról, ahol minden egyes beszédrészre felsorolja az elképzelhető szabályok és kivételek tömegét s alkalmazásukat lapokra terjedő, összefüggés nélküli mondatokkal szemlélteti. A névmások különböző csoportjainak minden egyes tagját külön tárgyalja. Az igénél (de egyebütt is) természetesen se hossza, se vége a táblázatoknak, paradigmáknak. Ezzel szemben nyoma sincs az olvasmányoknak, a német vagy

francia gyakorlati és fordítási szövegnek; a beszélgetésre alkalmas példák is nyelvtani kategóriák szerint fordulnak elő, nem pedig tárgyi szempontok szerint csoportosítva. Szóval a grammatizálásnak, szószálasogatásnak netovábbja, amit csak évekig tartó fanatikus szorgalommal lehetett összegyűjteni s amihez képest a szerzőnek grammatikai jogutóda, a hosszú uralmú Plötz, akinek érdemeit különben nem lehet elvitatni, valósággal eltörpül, elhalványul. Nem hiába készült ez a könyv a régi ármádia számára: hasonlít az *Augmentations-Magazin*hoz, a központi katonai ruházati, felszerelési és anyagraktárhoz, ahonnan — parancsszóra esetről-esetre szokták a szükséges készletet kiutalni. A régi k. k. műszaki akadémia növendékei is csak katonai fegyelem mellett birkózhattak meg ezzel az emészthetetlen anyaggal szajkómódra. A 207. lapon olvassuk: *du vin d'Hongrie* (magyar bor), ami annál feltűnőbb, mert a következő sorban már helyesen írja: *de la laine de Hongrie* (magyar gyapjú). Vajjon milyen eredményt értek el ezzel a könyvvel? (kf.)

Szellemi túlermelés Németországban. Az *Akademiker-Zeitung* a következő figyelemreméltó adatokat közli a német főiskolák látogatottságáról 1928 nyári félévében. A német hallgatók összes létszáma 130.000 volt. Eszerint az 1927 nyári félévével szemben szaporulat mutatkozik az egyetemeken 72.265-ről 83.322-re (+ 11.057), a műegyetemeken 19.977-ről 20.045-re (+ 68), továbbá az állatorvosi és a bölcsészet-hittudományi főiskolákon, míg a mezőgazdasági, az erdészeti és kereskedelmi főiskolákon, valamint a bányászati akadémiákon a hallgatók száma helyenként jelentékenyen csökkent. Végző eredményben a főiskolai hallgatók száma mégis növekedő irányzatot mutat. Ez a jelenség, forrásunk szerint is, gondolkodóba ejthet, mert távolról sem áll arányban a szükséges utánpótlással és a következő nemzedék elhelyezkedési lehetőségével. Az „akadémizálásnak“ ezzel a túltengésével karöltve jár a nem-akadémikus pályáknak háttérbe szorulása, ami nem válik javára sem az ország művelődési, sem közgazdasági helyzetének, mert a diplomás fiatal emberek jórésze előbb-utóbb kénytelen boldogulását más pályákon megkísérelni. — A német viszonyokból levont tanulságok, úgy véljük, fokozott mértékben érvényesek Csonka-Magyarországra. (kf.)